

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תרז

ערב שבת-קודש
פרשת תצווה / זכור
י' באדר ה'תשס"ו

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י' באדר ה'תשס"ו – י"ז באדר ה'תשס"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י' באדר	הלי שגגות. פרק ט-יא.	הלי שכירות. פרק ו.	מ"ע עא.
ש"ק	י"א באדר	פרק יב-יד.	פרק ז.	מ"ע עב.
א'	י"ב באדר	פרק טו. הלי מחוסרי כפרה.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ח.	מ"ע סח. עה. עו.
ב'	י"ג באדר	פרק ג-ה.	פרק ט.	מ"ע עד. עז.
ג'	י"ד באדר	הלי תמורה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק י.	מל"ית קו. מ"ע פז.
ד'	ט"ו באדר	פרק ד. לב טהור וגוי. ספר טהרה והוא ספר עשירי.. הלי טומאת מת.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יא.	מל"ית קז. מ"ע קז.
ה'	ט"ז באדר	פרק ג-ה.	פרק יב.	מ"ע קז.
ו'	י"ז באדר	פרק ו-ח.	פרק יג.	מ"ע קז.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
6.09	5.44.8	12.21	11.51	8.53	6.02	5.07	4.46	3.59	ו', י' באדר
6.09	5.45.6	12.21	11.51	8.52	6.01	5.06	4.45	3.57	ש"ק, י"א באדר
6.10	5.46.3	12.21	11.51	8.51	6.00	5.05	4.43	3.56	א', י"ב באדר
6.11	5.47.0	12.20	11.50	8.50	5.58	5.04	4.42	3.55	ב', י"ג באדר
6.12	5.47.7	12.20	11.50	8.49	5.57	5.02	4.41	3.53	ג', י"ד באדר
6.12	5.48.4	12.20	11.50	8.49	5.56	5.01	4.40	3.52	ד', ט"ו באדר
6.13	5.49.1	12.20	11.50	8.48	5.55	5.00	4.38	3.51	ה', ט"ז באדר
6.14	5.49.8	12.19	11.49	8.47	5.53	4.58	4.37	3.49	ו', י"ז באדר

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

באר-שבע		חיפה		תל-אביב		ירושלים		פרשת
צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	
6.23	5.25	6.22	5.14	6.23	5.23	6.21	5.08	תצוה
6.28	5.30	6.27	5.19	6.28	5.28	6.26	5.13	תשא

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוד • עורך: שניאור-זלמן רודרמן • הגהה: יוסף-יצחק איידלמן

מו"ל: מכון ליובאוויטש שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: <http://chabad.org.il> דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

"עד דלא ידע" בפורים – הכוח לעבודה של 'אתהפכא'

כאשר העבודה היא באופן של "ידע", הרי הוא "דבר בפני עצמו" והמלחמה בדברים המבלבלים אותו נעשית בדרך של דחייה □ אך כאשר העבודה היא באופן של "לא ידע", שיוצא ממצאות ומגביה את עצמו, אזי הדברים המבלבלים אינם תופסים כלל מקום אצלו □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

א. בנוגע לשמות הימים-טובים – יש שינוי בין פורים לכל שאר הימים-טובים: כל הימים-טובים נקראים על שם הנס שאירע ביום זה או על שם המצווה המיוחדת ליום זה: פסח – על-שם הנס ש"פסח על בתי בני ישראל במצרים גו"¹, או "חג המצות", על-שם המצווה דאכילת מצה, "שבעת ימים מצות תאכלו"². שבועות – על-שם המצווה "שבעה שבועות תספר לך"³. סוכות – על-שם מצוות סוכה, "בסוכות תשבו שבעת ימים"⁴. חנוכה – על-שם חנוכת המזבח והמקדש⁵, או על-שם החנייה מהמלחמה, "חנו כ"ה"⁶. ועל-דרך זה בנוגע לראש-השנה – התחלת וראש-השנה⁷, ויום-הכיפורים – "יום כיפורים הוא לכפר

עליכם"⁸. מה-שאיין-כן היום-טוב דפורים – אינו נקרא על-שם מצוות היום, "ימי משתה ושמחה ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים"⁹, וגם לא על-שם נס ההצלה מגזירת המן, אלא אדרבה – "על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור"¹⁰, "הפור" ("הוא הגורל"¹¹) שהפיל המן "להומם ולאבדם"¹² רח"ל!

ב. ויש לומר הביאור בזה – בהקדים: כתיב¹² "ראשית גויים עמלק ואחריתו עדי אובד", ומבאר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בהמאמר דפורים תר"ף ד"ה זה¹³, – [בפורים הנ"ל אמר כ"ק אדנ"ע שני מאמרים: המאמר הראשון, ד"ה "והיה כאשר

בו סמ"ד. טוא"ח סת"ר. לבוש שם. אבורהם סדר הרלקת נר חנוכה. ועוד.
(7) ראה לקו"ת דרושי ר"ה נה, ואילך. עט"ר שער ר"ה בתחלתו. ובכ"מ.
(8) אמור כג, כח.
(9) אסתר ט, כב.
(10) שם, כו.
(11) שם, כד.
(12) בלק כד, כ.
(13) סה"מ פרת"ע עמ' רצו ואילך.

(1) בא יב, כז.
(2) שם, טו.
(3) פ' ראה טז, ט.
(4) אמור כג, מב.
(5) מודכי ואור זרוע (הל' חנוכה ששכ"א) – הובא בדרכי משה לטוא"ח ר"ס עתר. שבל"ה הלקט סקע"ד. ועוד (ראה הנסמן באנציק' תלמודית עמ' חנוכה עמ' רמב. לקו"ש ח"כ עמ' 633 בהערה).
(6) שבל"ה הלקט סקפ"ט. ר"ן ורי"ף שבת פ"ב. כל

דבר מלכות

אלא יתירה מזה) לברר ולזכר את הרע ועד להפכו לטוב, על-דרך דרשת חז"ל¹⁸ על הפסוק "ואהבת את ה' אלוךך בכל לבבך", "בשני יצריך", היינו, שהיצר-הרע (לא רק יסכים בעל כורחו, "מלאך רע עונה אמן בעל כרחו"¹⁹, אלא מתוך רצון ושמחה) יתהפך לאהבה את ה', שזהו עניין "אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא"²⁰, שעל-ידי זה נעשה יתרון ותוספת אור בקדושה.

ג. וההתחלה בזה היא בימי הפורים:

אמרו חז"ל "חייב²¹ איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי", ומבואר בחסידות²², שזהו עניין הפיכת ה"ארור המן" (ענייני לעומת-זה) ל"ברוך מרדכי" (ענייני קדושה), כמו שכתוב²³ "ונהפוך הוא", שעל-ידי זה נעשה גם העניין ד"ברוך מרדכי" באופן נעלה יותר, כיוון שעל-ידי הפיכת הלעומת-זה ("ארור המן") נעשה יתרון ותוספת אור בקדושה ("ברוך מרדכי").

אלא שבשביל זה צריכים להגיע לדרגה נעלית ביותר שלמעלה מ"ארור המן" ו"ברוך מרדכי" גם יחד ("לא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי"), שעל-ידיה יכולים להפוך את ה"ארור המן" ל"ברוך מרדכי".

ד. ועניין זה מרומז גם בשמו של היום-טוב – פורים – שנקרא "על שם הפור":

קריאת שמו של היום-טוב פורים על שם הפור שהפיל המן להומם ולאבדם, מהווה פסק-דין של תורה [שהרי השם "פורים" אינו שם הסכמי, אלא שם שנתפרש באחד מכ"ד

ימים משה ידו גוי", והמאמר השני, ד"ה "ראשית גויים עמלק גוי"] –

ש"ממה שכתוב ואחריתו עדי אובד, משמע, שעמלק לא יהיה לו בירור ותיקון כלל, ורק איבודו זהו תיקונו, וצריך להבין הלא אמרו רז"ל¹⁴ מבני בניו של המן למדו תורה ברבים, וידוע¹⁵ דהמן היה מזרעו של עמלק, והיה בו בירור כו",

ומבאר, ש"יש בזה ההפרש בין בעתה לאחישנה, דבעתה הוא שנאבדים לגמרי, ובאחישנה אזי יש להם בירור, והנה אמרו רז"ל¹⁶ זכו אחישנה לא זכו בעתה, והיינו כאשר זכו ישראל בעניין הבירורים אזי אחישנה שיהיה הקץ קודם זמן הקצוב, ואזי ניתוסף על-ידי זה אור בקדושה... וזהו ראשית גויים עמלק ואחריתו עדי אובד, דהאחרית וסוף דכל הסטרא-אחרא בכלל וקליפת עמלק בפרט הוא שיאבדו לגמרי בכלות הזמן שנקצב להם, דקץ שם לחושך¹⁷ כו', וכאשר אחישנה על-ידי הבירורים יכול להיות בירור גם בקליפת עמלק... וזהו גם-כן שמבני בניו של המן למדו תורה ברבים, שהוא עניין זכו אחישנה על-ידי הבירורים דנשמות-ישראל, שנעשה על-ידי זה יתרון ותוספת אור בקדושה כו".

ומוסיף לבאר, שבאופן דאחישנה על-ידי הבירורים שיכול להיות בירור גם בקליפת עמלק, הפירוש ד"אחריתו עדי אובד" הוא "עד ולא עד בכלל" (מה-שאין-כן באופן דבעתה, שנאבדים לגמרי, הפירוש "אחריתו עדי אובד" הוא "עד ועד בכלל").

והעניין בזה – שתכלית השלימות היא (לא רק לדחות את הרע שלא יבלבל ויפריע להטוב,

17 איוב כה, ג.
18 ברכות רפ"ט. ספרי ופרש"י עה"פ (ואתחנן ו,ה).
19 שבת קיט, ב.
20 ראה זח"א ד, א. הובא בתניא פ"י.
21 ראה סה"מ תש"ח עמ' 107 בהערה א.
22 ראה לקו"ש ח"ז ס"ע 21 ואילך.
23 אסתר ט, א.

14 גיטין נז, ב. וש"נ. וראה ל"ת להאריז"ל (ובס' הליקוטים) ס' שופטים דר"ש בר שילת היה מבני בניו.
15 תרגום לאסתר ג, א.

16 סנהדרין צח, א. זח"א קיז, ב. וראה שערי אורה שער הפורים ד"ה יביאו לבוש מלכות פצ"ד ואילך.

דבר מלכות

ספרי קודש דתג"ך] – שאפילו דבר הכי חמור, העניינים הבלתי-רצויים לקדושה, "לא ידע בין כגזירה על בני-ישראל, אשר, "כל הנוגע בהם כאילו נוגע בבבת עינו"²⁴, יכולים להפוך ולעשות ממנו יום-טוב! ויומתק יותר על-פי המבואר במדרשי חז"ל²⁵

העניינים הבלתי-רצויים לקדושה, "לא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי".
ועניינו בעבודה דכל יום:
לכל אחד ואחד יש עניינים המבלבלים – הן עניינים רוחניים, כמו מחשבות זרות (בדקות

לקחו למאסר את אחד הרבנים, ובין הדברים אמרו לו
בהלצה: מה לך להתאונן על המאסר, הרי כתוצאה
ממאסרו של הרבי מליובאוויטש נוסף יום-טוב!...

שהמן דיבר סרה על בני-ישראל שיש להם ריבוי ימים טובים, "שבת היום פסח היום"²⁶, "אמר לו הקב"ה, רשע, אתה מפיל עין רעה במועדים שלהם, הרי אני מפילך לפניהם, ומוסיפים להם מועד אחד על מפלתך, זה ימי הפורים"²⁷ – שזמה גופא שהמן רצה לבטל את הימים טובים ניתוסף עוד יום-טוב.

– משך זמן לאחר הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר ממאסרו בשנת תרפ"ז, לקחו למאסר את אחד הרבנים, ובין הדברים אמרו לו בהלצה: מה לך להתאונן על המאסר, הרי כתוצאה ממאסרו של הרבי מליובאוויטש, נעשה אחר-כך יום-טוב!...

ד. והנה, ידוע שכל יום-טוב "עביד עבדתיה", שממשיך ופועל עניינו המיוחד על כל השנה כולה. ולדוגמה: פסח – ממשיך ופועל על כל השנה עניין האמונה, שבועות – עניין התורה, וסוכות – המשכת המקיפים. ומזה מובן גם בנוגע לימי הפורים – שממשיכים ופועלים על כל השנה כולה נתינת-כוח להפיכת

על-כל-פנים) וכיוצא בזה, והן עניינים גשמיים, בנוגע לבני, חיי ומזונא רוויחא, שהחיסרון בהם מפריע למנוחת הנפש ומנוחת הגוף הדרושה לעבודת ה', ובלשון הרמב"ם²⁸: "היות הגוף בריא ושלם מדרכי (עבודת ה') השם הוא, שהרי אי-אפשר שיבין או יידע דבר מידיעת הבורא והוא חולה כו".
וצריך להשתדל ולפעול לא רק שעניינים אלה לא יבללוהו לעבודת ה', אלא יתירה מזה, להפוך את העניינים המבלבלים עצמם לקדושה.
ולדוגמה:
מבואר בתניא³⁰ בשם צוואת הריב"ש³¹ שכאשר עומד בתפילה ועומד לנגדו עובד גילולים המדבר ומבלבלו בתפלתו, צריך להתבונן בעניין ירידת וגלות השכינה ש"ניצוץ הארתה מתלבש בבחינת גלות דרך פרט בדיבור עובד גילולים זה המדבר דברים המבלבלים עבודת ה' היא כוונת התפילה", ולידע שהכוונה בזה ("מה זאת עשה ה' לו") היא "כדי שיתגבר ויתאמץ יותר בתפילתו

24 גיטין נז, א – ע"פ זכריה ב,יב (וראה סה"מ תש"ח עמ' 121).
25 מגילה יג, ב. אסת"ר פ"ז, יב.
26 מגילה שם.
27 אסת"ר שם.
28 הל' דעות רפ"ד.
29 ראה לקו"ש ח"ג עמ' 806 הערה 9.
30 אגה"ק סכ"ה (קמא,א). וראה גם תניא פכ"ח (לה,ב).
31 סו"ס קב.

דבר מלכות

הבירורים היא באופן שימין הוא ימין ושמאל הוא שמאל, והעניינים שמסטר דשמאל צריכים לדחותם מכל וכול, ואי-אפשר לבררם ולהעלותם לקדושה (כהסדר ד"בעתה", שהסטר-אחרא והקליפה יאבדו לגמרי).

אמנם, כאשר העבודה היא באופן ד"א ידע", שיוצא ממציותו ("ער גייט ארויס פון זיך"), ומגביה את עצמו מן הארץ ("ער הויבט זיך אויף פון דער ערד") טפח או אפילו אצבע על-כל-פנים – אזי הדברים המבלבלים אינם תופסים מקום כלל,

[על-דרך המבואר בהמאמר שבקונטרס פורים³⁷ ש"כאשר הוא במדרגת האמת... רואין אנו במוחש שהזולת אינו מבלבל לו כלל... אין הכוונה שהוא מבטל אותו, כי אם שהזולת הוא ממש כאילו אינו, והיינו שלא יש דבר המבלבל לו... מפני שאינו תופס אצלו מקום ומציאות כלל, והסיבה לזה הוא העילוי שלו, מה שנתעלה למעלה ומדרגה עליונה יותר שאינו שייך אל הזולת... ובמילא אין הזולת תופס מקום ומציאות כלל, וכמו על-דרך משל הזולת של עיר אחרת אינו מבלבל אותו],

ומזה לוקחים כוח גם לעבודה באופן של "ידע",

– כמאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר³⁸ בשם רבנו הזקן, שעל-ידי העבודה ד"לא ידע" בפורים, נעשית גם העבודה ד"ידע" במשך כל השנה באופן אחר לגמרי –

שתהיה היכולת (לא רק לדחות ולשבור את הדברים המבלבלים, אלא אדרבה) להתעסק עם העניינים המבלבלים באופן של התלבשות³⁹ כדי לבררם ולזככם ולהפכם לקדושה, כך, שעל-ידם ניתוסף עילוי הן בגשמיות והן

בעומק הלב ובכוונה גדולה כו".

ועל-דרך זה בנוגע לכל העניינים המבלבלים לעבודת ה' – שצריך לידע ש"מאת ה' היתה לו זאת", "וכמו שכתוב³² כי ה' אמר לו (לשמעי) קלל (את דוד)... כי אילו נסתלק רוח פיו יתברך רגע אחד מרוחו של שמעי לא יכול לדבר מאומה"³³, וכיוון שכן, בוודאי שהכוונה בזה היא לטובה, שעל-ידי זה יוסיף כוח והתאמצות גדולה בעבודת ה', ואז, נופלים כל הקליפות (שאינם אלא דבר חיצוני, כמו הקליפה שמכסה על הפרי) והיו כלא היו, ונשאר רק קדושה בלבד.

ועל-ידי זה שמנצלים את העניינים המבלבלים עצמם שעל-ידם יתוסף כוח ואומץ בעבודת ה', על-ידי זה שמגלים את הניצוץ אלוקי המלוכש בהם – מהפכים אותם לקדושה.

ו. והכוח לזה הוא מעבודת ימי הפורים באופן ד"לא ידע" – שהוא עניין היציאה ממציותו ("ארויסגיין פון זיך"):

כאשר העבודה היא באופן של "ידע" – הרי גם מי שמגיע לדרגות נעלות, "אפילו הוא צדיק גמור עובד ה' ביראה ואהבה בתענוגים", הרי הוא "דבר בפני עצמו ירא ה' ואוהבו"³⁴, "יש מי שאוהב"³⁵, ועל-דרך זה "יש מי שירא"³⁶ – יש ומציאות.

ולכן: (א) הדברים המבלבלים תופסים מקום אצלו, וצריך לחפש עצות ודרכים ללחום עמם, ולא כל פעם מוצא בנפשו הכחות הדרושים ללחום עם הדברים המבלבלים. (ב) המלחמה עם הדברים המבלבלים היא בדרך של דחייה, היינו, שכללות עבודתו בעניין

37 ד"ה וקבל היהודים הנ"ל פי"ד (סה"מ תשי"א עמ' 192-3).

38 הובא גם בסוף המאמר (תו"מ ח"ב עמ' 297).

39 כי, לצורך פעולת הבירור והזיכוכך בהכרח להתלבש בהם, ואי אפשר לעמוד מרוחק, כמו בשביל פעולת הדחי' והשבירה (ראה גם סה"מ

32 שמואל-ב טז,י.

33 אגה"ק שם (קלח,ב).

34 תניא פל"ה.

35 תו"א ויקהל (בהוספות) קיד, ד. ובכ"מ.

36 ראה ספר הערכים חב"ד כרך א עמ' רעט הערה 138.

דבר מלכות

ברוחניות (על-דרך אופן העבודה ד"זכו אחישנה", שנעשה הבידור גם בקליפת עמלק, ועל-ידי זה נעשה יתרון ותוספת אור בקדושה).
בקרן אורה,

— כתיב⁴² "כתית למאור", ומבואר בדרושי רבותינו נשיאינו⁴³ דיוק הלשון "כתית למאור" דווקא (ולא לאור או להאיר), היינו, שעיקר ההרגשה היא בנוגע ל"מאור" ("עס דארף זיין דער צוטראג צום מאור"), אבל לאחרי זה ממשיך בכתוב⁴⁴ "להעלות נר תמיד", שהוא עניין האור והגילוי —

ועד שנמשך ובא בגילוי בטוב הנראה והנגלה, בבני, חיי ומזונא ריחא.

(קטעים מהתוועדות פורים היתשי"א.
יתורת-מנחם — התוועדויות היתשי"א,
חלק ראשון (ב), עמ' 305-311 — בלתי מוגה)

ז. וההתחלה בזה בימי הפורים — "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע".

ואף שבדרך-כלל יש להיזהר בכגון-דא כיוון שיכולה להיות מזה תוצאה בלתי-רצויה, ו"אדם מועד לעולם כו' בין ער בין ישן וכו'"⁴⁰ — הרי, במה דברים אמורים, כשעושה זאת על דעת עצמו, אבל, כשעושה זאת מצד ציווי התורה, לוקחת תורה את האחריות שהתוצאות מזה תהיינה אך ורק טוב, וטוב הנראה והנגלה, הן בנוגע לימי הפורים עצמם, והן בנוגע לפעולתם על כל השנה⁴¹.

ובנקודה העיקרית — שעל-ידי ההתעלות למעמד ומצב "עד דלא ידע בין ארור המן

תשי"א עמ' 289. סה"מ מלוקט ח"א עמ' קפד-ח).
(40) ב"ק כו, סע"א (במשנה). וש"נ.
(41) חסר קצת (המו"ל).
(42) ר"פ תצוה.
(43) ראה גם ד"ה וקבל היהודים הנ"ל פ"ג. פט"ו
(סה"מ תשי"א עמ' 193, 182).

מינוי ל"התקשרות"

ניתן לקבל את גיליון "התקשרות"
שירות הביתה באמצעות הדואר.

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
"התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

"ליהודים הייתה... ויקר"

ערב מלחמת ששת-הימים קרא הרבי להתחזק במצוות הנחת תפילין □ הרבי עורר את החסידים להפיץ את הקריאה ולזכות במצווה כמה שיותר יהודים ובמיוחד חיילים □ "מבצע-תפילין הוא ענין שמחוייבים בו על-פי שולחן-ערוך", קבע הרבי! □ "ויקר – אלו תפילין שבראש"

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

334 (ואילך):

ומכאן התשובה לשואלים שמאחר שכבר עברו שנתיים ימים – מדוע עדיין הרעש בקשר לתפילין. והרי י"ב חדש מהווים עניין מסוים, וכל-שכן פעמיים י"ב חודש, אולי די כבר במה שנעשה?

התשובה היא: אדרבה ואדרבה! מאחר שאז נוצר "יוראו ממך", ומאחר שעדיין לא הועיל הדבר, ועתה נמצאים במצב שיש צורך ב"וטרף זרוע אף קדקוד", ברור שיש צורך בעניין התפילין...

אילו זכינו היו יוצאים ידי חובה ב"יוראו ממך", וחוסכים את "וטרף זרוע אף קדקוד"...

על-ידי מצוות תפילין מביאים את וטרף זרוע, שאף מקו השמאל לא תהיה יניקה לגויים...

זוג או כמה זוגות תפילין

בחודש תמוז תשכ"ט נכנס ל'יחידות' הת' אברהם סטאון, ערב צאתו בשליחות ה'מרכז לענייני חינוך' לפעילות קיץ בערי השדה. בפתק שכתב לרבי, ציין הלה כי הוא הכין עניין תורני בנגלה ובחסידות, בהתאם להוראת הרבי. הרבי הגיב (כאן ב'תרגום-חופשי'):

"...מסתמא יודע גם החבר הנוסע עמך שעליו להכין עניין בנגלה ובחסידות, ושאחד לא יסמוך על השני. קחו עמכם כמה זוגות תפילין – זוג או כמה. מכיוון שיש לדבר במיוחד אודות תפילין, יש לקחת כמה". להעיר, כי עד אז היה עיקר הדגש על מכירת

בהתוועדות י"ב-י"ג תמוז תשכ"ח (שיחות-קודש תשכ"ח, כרך ב, עמ' 303) סיפר הרבי על מכתב שקיבל מיהודי פלוני, המפענח את ראשי התיבות של "תשכ"ח": ת'פילין, ש'בת, כ'שרות, ח'ינוך, וכן את ראשי התיבות של "תשכ"ט": ת'פילין, ש'בת, כ'שרות, ט'הרה (טהרת-המשפחה). באותו מעמד קרא הרבי לרבני ולמנהיגי הקהילות לדרוש מצאן מרעיתם קיום מעשי של המצוות.

אילו זכינו...

אין ספק כי תחילת הפצת ה'מבצעים' הקודשים הייתה ב'מבצע תפילין', שפריצתו הגדולה אירעה בתקופת מלחמת ששת-הימים. בחודש טבת תשכ"ח (ראה אגרות-קודש, כרך כה, עמ' עא-עג) הודיע הרבי כי דרישת השעה, לחיזוק 'מבצע תפילין' בתקופה עומדת.

בזאת לא תם העניין: בחודש תמוז תשכ"ט הבהיר הרבי בהתוועדות (שבת-קודש פרשת מטות-מסעי, כ"ו בתמוז, מברכים החודש מנחם-אב) ברבים ובאופן שאינו משתמע לשתי פנים, שהמצב דורש המשך של המבצע. תחילה דיבר על הקשר שבין מצוות תפילין לניצחון במלחמה, והזכיר את בני גד שעליהם נאמר "טרף זרוע אף קדקוד", שזכו לכך מפני שהתעסקו ביתר שאת במצוות תפילין. בהמשך אמר (לפי שיחות-קודש תשכ"ט, כרך ב, עמ'

ניצוצי רבי

ספרי המל"ח וקה"ת.

"לצאת ידי סדרי הטבע"...

התבטאות מעניינת נוספת, ברוח זו של הדברים, השמיע הרבי בהתוועדות שבת-קודש פרשת בראשית תשל"ה (שיחות-קודש תשל"ה, כרך א, עמ' 116):

כדי לצאת ידי סדרי הטבע יעמידו צבא עם כלי נשק ויניחו עם החיילים תפילין כדי שעלידי כך שישם הוי' נקרא עליך" יקויים גם ה"ויראו ממך", ויזכו בארץ-ישראל רק משום שהקב"ה נותנה.

"ברכה והשראה לרבים"

הרבי עודד באופן אישי מניחי תפילין. כך, למשל, כשכתב לו ראש המועצה של קריית-מלאכי באותם ימים, מר משה שיח' קצב (כיום נשיא המדינה), על הקפדתו להניח תפילין, הגיב (י"ג בשבט תשל" – אגרות-קודש, כרך כו, עמ' רפה):

בקורת-רוח מיוחדת קראתי על דבר הנהגתו הטובה בדיוק הנחת תפילין בכל יום, ומצווה גוררת מצווה. והרי כל הוספה בהנהגה טובה בדרך התורה והמסורה בחיי היום יום של איש כללי היא ברכה והשראה לרבים.

"גורם בלב כמה וכמה"

כשנהרג בנו של מר אריאל שרון, שיגר לו הרבי ב"ג בתשרי תשכ"ח, מכתב תנחומים מרתק (נרפס בהוספות ללקוטי-שיחות, כרך י). בין השאר מנמק הרבי את הסיבה לכתובת המכתב:

התעוררות הרבה אשר כ[בודן] גורם בלב כמה וכמה מאחינו בני ישראל על-ידי הנחת התפילין ליד כותל המערב, שגם זה זכה לפירסום ומצא הד רחב והכי חיובי בשכבות שונות של העם ובמקומות קרובים וגם רחוקים.

בסיום המכתב הביע הרבי תקווה:

ויהי-רצון... וכן גם בחיי הפרטיים – בשמירת הנחת תפילין ומצווה גוררת מצווה ועוד מצווה – ימצא ניחומים.

תמיכת הרבי ב"מבצע תפילין"

להלן איגרת מהמזכירות, החתומה על-ידי הרב חמ"א חודוקוב, מב' בתמוז תשכ"ז, המצביעה על השתתפות הרבי בעלויות של 'מבצע תפילין' על-ידי צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק:

על-פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א בבקשה למסור שלוש אלפים ליי (3,000 ליי) להרה"ח וכו' ר"י לייבוב שיי כתמיכה למבצע תפילין.

"כל אחד מישראל מחוייב בזה"

עד כדי כך גדלה חשיבות 'מבצע תפילין', שהרבי התבטא בנושא (בב' בסיוון תשכ"ח – שיחות-קודש תשכ"ח, כרך ב, עמ' 509):

בנוגע הנחת תפילין עם יהודים, הרי זה דין מפורש בשולחן-ערוך שכל אחד מישראל מחוייב בזה.

"מגין ומציל"

במכתב ששוגר לאחד מחיילי (או קציני) צה"ל, מיום "ערב שבת מברכים חודש אדר, ה'תשכ"ט" (אגרות-קודש, כרך כו, עמ' צז-צט) עומד הרבי על ההוראה המתבקשת מימי הפורים, ובין השאר "שעניינים הנעשים בדרך הטבע (השתדלות אסתר אצל אחשוורוש וכו') מצליחים רק... באם קשורים הם בתפילה ובקשה מהקב"ה" – ואחר-כך מתייחס להנחת התפילין של איש הצבא:

שמחתי לשמוע מהנעשה אתו בעבודת הצבא ומהנהגתו הטובה, התחל מהנחת תפילין בכל יום חול ומצווה גוררת מצווה, קיום שאר מצוות התורה, תורת חיים, שפירושו ציווי הבורא יתברך, הרי זה מגין ומציל מכל דבר בלתי רצוי... בכל עת ובכל מקום, על-אחת-כמה-יכמה בארצנו הקדושה ובפרט במצב שבו זקוקים ביחד לברכות ה'... ותקוותי שמנצל גם-כךן השפעתו בכיוון האמור לטובת זולתו... ובפרט כשהדברים מלווים בדוגמא חייה.

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת-קודש פרשת תצווה / זכור

י"א באדר

בשלח): "זכור עמלק" בצירי או בסגול – יש בזה מנהגים שונים, ולא שמעתי הוראה בזה. לכאורה נכון לקרות שניהם, ובפרשת זכור (ופרשת תצא) להקדים 'זכר' (צירי-סגול) ואחר-כך 'זכר' (סגול-סגול), ובקריאת פורים (ופרשת בשלח) להקדים 'זכר' (סגול-סגול) ואחר-כך 'זכר' (צירי-סגול).⁷

כבר לפני כמה דורות כתבו גדולי ישראל שיש לבטל את המנהג – להכות את 'עמלק' בקריאה זו.⁸

הגבהה וגלילה לספר השני.⁹

אם יש רק ספר-תורה אחד, אין מגביהים אחר חצי קדיש אלא גוללים לפרשת זכור. ומגביהים וגוללים רק לאחר גמר המפטיר, אולם את החצי-קדיש אומרים תמיד אחרי הקריאה שלפני עליית המפטיר.

הפטר: "כה אמר ה' צבאות, פקדתי... (שמואל-א טו, ב-לה)¹⁰.

אם קרא את הפטרת השבוע או כל הפטרה

רצוי לגלול את ספר-התורה השני לפרשת זכור לפני תפילת שחרית, כדי למנוע טרחא דציבורא.²

שחרית: מוציאים שני ספרי-תורה. בראשון קוראים לשבעה עולים בפרשת השבוע. מניחים את הספר השני על הבימה (ונשאר על הבימה עד סיום הקריאה בו)³ ואומרים חצי-קדיש. הגבהה וגלילה. בספר השני קוראים למפטיר בפרשת תצא (דברים כה, יז-יט): "זכור...".⁴

לדעה הנפוצה של הפוסקים העיקריים, פרשת זכור היא מן התורה.⁵ לכמה פוסקים גם נשים חייבות בשמיעתה, וכפי שנהגו נשי ישראל [בדורותינו] לבוא לבית-הכנסת לשמיעת פרשת זכור.⁶

כתב כ"ק אדמו"ר: "בקריאת פרשת זכור (ופרשת תצא) – וכן בקריאת פורים (ופרשת

אין לברך ברכת התורה על קריאתה לנשים בלבד (שו"ת מנחת-יצחק ח"ט סי' סח).

7 ספר-המנהגים עמ' 72, והביאור באריכות בהערה שם. לכאורה, לאלה הקוראים בתורה במבטא הספרדי או במבטא הנהוג בארה"ק שאינם מבדילים כלל בין צירי לסגול, אין מקום לכל זה.

8 הובאו בילקוט-יוסף ח"ה עמ' רנט. וראה המובא בעניין זה בהתקשרותי גליון קט עמ' 18. כמובן, הוא הדין והוא הטעם לקריאת 'ויבוא עמלק' בשחרית של פורים.

9 רגילים שהאוחז את הס"ת הראשון אינו עומד להגבתה הס"ת השני (וכ"פ בשו"ת קנ"ת-תורה ח"ה סי' טו. והעירני הרה"ח סי' אשי-ישראל, שלכאורה משמע כן בספר-חסידים סי' תתקל, מטעם עוסק במצווה פטור מן המצווה, וצ"ע הרי לכאורה יכול לקיים שתייה, וע"ש במקור חסד, עכ"ד).

10 ספר-המנהגים עמ' 33. לוח כולל-חב"ד.

2 לוח דבר-בעתו (ע"פ הנפסק בסי' קמד ס"ג שאין גוללין ס"ת בציבור, וע"ש בב"י ד"ה וכתב המרדכי).

3 שערי-אפרים שער י ס"ב.

4 לוח כולל-חב"ד.

5 שו"ע אדמו"ה"ז סי' רפב סט"ז [הכוונה רק לעצם עניין הקריאה בציבור, אך פרטי הקריאה – בשבת זו דווקא וכו' הם מדברנן, ראה סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 341 הע' 3 ובשוה"ג]. וראה בהנמקן באנציקלופדיה תלמודית כרך ב עמ' קסו, ערך 'ארבע פרשיות' הערה 59 – שיחת ש"פ זכור תשמ"א, הנחת התי' ס"א. וראה 'התועודיות' תשד"מ ח"ב עמ' 1188. תשמ"ט ח"ב עמ' 443.

6 משוחת פ' זכור תשמ"ג. לשונות שונים בשיחות הרבי וכו' בנדון הובאו ביאוצר מנהגי חב"ד [להלן: 'אוצר'] חודש אדר (נדפס יחד עם מגילת אסתר ושערי מגילה, הוצאת היכל מנחם, ירושלים תשס"ב), עמ' רמה.

לוח השבוע

עלות-השחר באזור המרכז לדעה המקרימה:
3:55.

הציבור אומר 'עננו' רק במנחה. הש"ץ אומר (בחזרת הש"ץ) 'עננו' בברכה בפני עצמה בין ברכת 'גואל ישראל' לברכת 'פאנו', "אם יש בבית-הכנסת אף רק שלושה מתענים"²⁰. ואם אין, אומרו ב'שומע תפילה'²¹.
סליחות²².

אומרים אותן בעמידה²³, ובמוחזק: אשמנו, "ג מידות, שמע קולנו, וכן אבינו מלכנו.

מנהגנו לאומרן אחרי אמירת תחנון, 'והוא רחום' ו'שומר ישראל'²⁴, בסדר דלהלן²⁵.

קוה קיווינו / כרחם / אלוקיננו ואלוקי אבותינו, אדם בקום / אל-מלך²⁶, ויעבור / כי עמך / כרחם / אלוקיננו ואלוקי אבותינו, אתה

אחרת, קורא אחריה הפטרת פרשת זכור 'כה אמר ה' צבאות, פקדתי, ואם נזכר אחר הברכות – קורא אותה בלא ברכה"¹¹.
אומרים 'אב הרחמים'¹².

יום שני

י"ג באדר – תענית-אסתר¹³

חולה (אפילו שאין בו סכנה)¹⁴, מעוברת ומניקה¹⁵, ויולדת כל ל' יום¹⁶ – פטורים מהתענית¹⁷.

מי שלא ישן, מותר לו לאכול עד שיעלה עמוד השחר¹⁸. השוכב לישון ונדעתו להשכים לאכול או לשתות, יתנה בפירוש לפני השינה שיוכל לאכול או לשתות. ואם רגיל לשתות בקומו, אין צריך להתנות לשתיה¹⁹.

בה בלילה "בין ציבור בין יחיד" – ואולי כיוון שהנושא מוקשה "הבו דלא להוסיף עלה", ובפרט שברש"י הניח משמע שתענית ציבור קילא מתענית יחיד).

19) שו"ע ס"י תקס"ד ונו"כ. בכ"החיים שם ס"ק ז אוסר זאת משום אכילה לפני עלות השחר, אבל באג"ק כ"ק אדמו"ר ח"ג עמ' עה איתא, שגם לפי האוסרים זאת בכלל על-פי הזוהר, מותר לכל הדיעות באם עושה זאת לרפואה, לכוון דעתו בתפילה וכיוצא בזה.

20) ספר-המנהגים עמ' 45, ושי"נ לפסקי דינים לאדמו"ר הצמח-צדק או"ח ס"י תקס"ו ולשו"ת שלו שער המילואים ס"ח, עיי"ש. ואף באג"ק חט"ז עמ' שיג ובהגהות הרבי ללוח כולל-חב"ד תשט"ז (הובא בלוח זה להיום) מעתיק הרבי רק "ג מתענים" ללא איזכור הישבעה שאכלו" כלל (וראה להתקשרות גיליון לג עמ' 18).

21) משנה-ברורה ס"י תקס"ו ס"ק יג.
22) סידור תהילת ה' (הישן) עמ' 359. החדש – עמ' 394.

23) מובא מס' קיצור שליה.

24) כך נהגו תמיד במניין של הרבי (ואינו דומה לסליחות דצום גדליה, כי שם נכלל 'שומר ישראל' בנוסח הסליחות עצמו).

25) ע"פ לוח כולל-חב"ד, ספר-המנהגים עמ' 53, ויליקוט טעמים ומקורות: מכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו הנדפס בסוף יסוד הסליחות על-פי מנהג חב"ד.

כשהיה הרבי מתפלל עם הציבור (כגון בעברו לפני התיבה בשנות האבילות תשכ"ה ותשמ"ח), לא היה אומר 'אשמנו, כיוון שכבר אמרו בסדר התפילה, אך בשנת תשכ"ו יצא רק לאמירת הסליחות, ואז אמר 'אשמנו מפני שלא היה **אצלו** בסדר התפילה ('אוצר' עמ' רג).

26) בסידור 'תורה אורי' עמ' 372, בסליחות דשני וחמישי, תענית ציבור וכ"י – נדפס בו "**כמו שהודעת**", וכן צולם

11) לוח כולל-חב"ד, ש"פ מק"א.

12) היום-יום לש"פ זכור, אג"ק אדמו"ר מהור"צ ח"י"ב עמ' קסד, וכן משמע מסתימת לשון רבינו בסידורו – קצות השולחן ס"י פג בבדי-השולחן סוף ס"ק יג. לוח כולל-חב"ד.

13) טעם מיוחד בשם 'תענית אסתר', ראה בלקוטי-שיחות כך ו עמ' 371.

14) רמ"א ס"י תרפ"ו ס"א. וכן המצטער הרבה מכאב עיניים (שם), וזקנים תשושי-כח (כה"ח תק"נ ס"ק ו).

15) רמ"א שם. והיינו במעוברת אחר מי יום או שמרגשת חולשה יתירה, ומניקה – בפועל (ראה נטעי-גבריאל בין המצרים פ"ה, ושי"נ).

16) דינה כחולה (שו"ע אדמו"ה"ז ס"י של ס"ה), נטעי-גבריאל שם.

17) ולענין חתן וכלה בז' ימי המשתה בתענית זו דנו בפוסקים, ורבים מקילין. ראה משנ"ב ס"י תרפ"ו בשער-הציון ס"ק טז, כ"החיים תקמ"ט ס"י ותרפ"ו סקט"ז וס"ק כח, קיצושו"ע ס"י קמא ס"ב, יחוה-דעת ח"י"ב ס"י עה, ונטעי-גבריאל נישואין ח"י"ב פכ"ה ס"ג"ד ושי"נ.

18) בסידור אדמו"ה"ז יסוד ספירת העומר" כי שהצום מתחיל בעלות השחר. (וראה בזה: אגה"ת פ"ג, לקו"ש כך כב עמ' 313 וההתקשרות גיליון קמא עמ' 17 בשם הרבי, שהאמור שם לשעה מוקדמת יותר מדבר רק בתענית-תשובה (וע"ע שיחות-קודש – בלתי מוגה – תשנ"ב ח"י"ב עמ' 494 ע"י ציון 12). אמנם במקור הדיון שהרבי מציין שם בתוספת תענית פ"ב ה"ה הוא בתענית גשמים, ובגמ' פסחים ב,ב איתא ע"ז 'תענית ציבור' סתם, וברש"י תענית יב סע"א "בכל תענית שהוא אוכל משתחשך, ואפילו בתענית יחיד", וברמב"ם ה"ל תענית פ"א ה"ח הובא ב"י ושו"ע ס"י תקס"ד נוסק שהדיון שווה בכל תענית שאוכלין

לוח השבוע

את הפסוקים: "שוב מחרון אפך... ", "ה' ה' א-ל רחום... ונקה", "וסלחת לעווננו" – אומר הציבור בקול רם ורק אחר שסיימו, אומרם הקורא בתורה.³⁷ כשעלה הרבי לתורה, התחיל לאומרם יחד עם הציבור.³⁸

בקריאת הפסוק "ויקרא בשם ה'" (וכן כשאומרים אותו בתפילה) יש להפסיק מעט בין "בשם" ל-"ה'", כי בפסוק מופיע תחת המלה "בשם" טעם מפסיק, הטעם 'טיפחא'.³⁹

מחצית השקל:

נותנים 'מחצית-השקל' לצדקה [ובפרט לבית-הכנסת ובית-המדרש, שהם בדוגמת המשכן והמקדש]⁴⁰ ביום התענית⁴¹ לפני מנחה,⁴² זכר למחצית-השקל שקשורה לנס

הא-ל / א-ל מלך, ויעבור / במתי מספר²⁷ / א-ל מלך, ויעבור / זכור רחמין²⁸ / זכור לנו ברית אבות / זכור לנו ברית ראשונים / שמע קולנו²⁹ / משיח צדק³⁰ / א-ל רחום שמך / עננו ה' / עננו / מי שענה לאברהם / רחמנא דעני³¹ / 'אבינו מלכנו' הארוך³², ובו: 'ברך עלינו שנה טובה'; 'זכרנו...'³³ [ולא 'זכרנו...'³³] / ואנחנו לא נדע / חצי קדיש.

קריאת התורה:

קוראים 'ויחל' בשחרית ובמנחה גם אם יש רק שלושה מתענים.³⁴

מי שאינו מתענה, לא יקראוהו לעלות לתורה.³⁵ ואם קראוהו, וצר לו להודיע זאת מפני חילול השם – יעלה.³⁶

וחזן, אלא אומרים כולו יחדיו מתחילה ועד סוף ('אוצר') אלול-תשרי עמי קב).

בסידורי תורה-אור ותהלה-ה', והחל משנת תשמ"ט גם במחזור השלם, נדפס: **זכויות** (ה'ז' בשבא וה'כ' בשורוק), וזאת ע"פ לוח התיקון לסידור תו"א (נ.י. תש"א – ובניגוד לסידורים הישנים) – 'אוצר מנהגי חב"ד' שם עמי קא.

(33) ספר-המנהגים עמי 45.

(34) ספר-המנהגים שם.

(35) שו"ע ס"י תקס"ו ס"ו בשם יש מי שאומר, והובא למעשה בשו"ת צמח-צדק (שער המילואים ח"א ס"י ג, ובמהדורת תשנ"ד או"ח ס"י ק).

במשנ"ב ס"ק כ הביא מסידור דרך-החיים דה"ה למי שאין בדעתו להשלים התענית, ויש מקילין בזה (שערי-אפרים ש"א ס"ט רק נתמקם צורך גדול, ובשו"ת שואל-ומשיב תנינא ח"יב ס"י נח ושו"ת אפרקסתא דעניא ס"י עז מקילין בכלל, ולכאורה כן משמע משו"ת הצי"ח הני"ל המביא לצירוף גם "ז' שאכלו פחות מכשיעור" שהרי מדובר שאח"כ יאכלו כרגיל).

(36) לוח כולל-חב"ד צום גדליה, ממשנה-ברורה ס"י תקס"ו סוף ס"ק כא ושו"ת מנחת-אלעזר ח"יב ס"י ע"ד.

(37) שערי-אפרים שער ח סעיף קז.

(38) וסיים עם השי"ץ, 'התקשרות' גיליון מ ס"ע 18. ודלא כמ"ש בשערי-אפרים שם, שאומר **רק** עם השי"ץ.

(39) לוח כולל-חב"ד, צום גדליה.

(40) משיחות ש"פ שקלים תשכ"ד ותשמ"ב. אך אין בזה ח"ו משום שלילת נתינת צדקה זו לעניים כפשוטה, ראה סה"ש תש"י ח"א עמי 303 (לקוטי-שיחות ח"א עמי 182, וסה"ש תנש"א ח"א עמי 320) – 'אוצר' עמי רנ"ג. כשמניחים הגבאים קערה, רצוי לציין בה במפורש לאיזו מטרה נותנים בה.

(41) ספר-המנהגים – מנהגי פורים. מלשון זו נראה, שאין

בסידורי תהלת ה' הישנים (וכ"ה בסליחות שבסידורי: יעב"ץ, עבודת ישראל ואוצר התפילות). ואילו במחזור השלם ובסליחות – מנהג חב"ד, נדפס תמיד **"כבודעת"**. בגיליונות קודמים של לוח זה כתבתי לתקן זאת גם בסליחות שבסידורים, וכן תוקן בסידורי 'תהלת ה' החדשים בהוצאת קה"ת ארה"ק, אך העירוני שבהקלטות מתפילה הרבי בסליחות לעשרה בטבת ניתן לשמוע בביורר "כמו שהודעת" (התזת השי"ן במבטא רבינו ניכרת למדוי), ויש לבדוק בשאר התעניות.

(27) פיוט מסוג 'פומון'. בסוף 'פומון' 'ברובם המכריע של סליחות הנדפסות – חוזרים **חלק** מחרוזת הראשון בין חרוז לחברו" ובסוף הפיוט חוזרים את כל החרוז הראשון (הערה 4 ב'ליקוט טעמים ומקורות' הני"ל), אך בוידיאו מתענית-אסתר תשמ"ח ברור שהרבי חזר את **כל** החרוז הראשון גם בין כל בית ובית.

(28) סידור תהלת ה' הני"ל עמי 347. וצ"ל **פקדנו** בישועתך, ללא וא"ו, כבפסוק, וכן נדפס בסליחות – מנהג חב"ד.

(29) פותחים הארון ואומרים פסוק אחר פסוק, חזן וקהל, עד הפסוק 'אל תעזבוני ולא עד בכלל, ואחרי "אתה תענה, ה' אלוקיני" סוגרים הארון.

(30) מדלגים "או"א... אשמנו... סרגנו..." כיוון שכבר אמרו זאת בנוסח התפילה, ע"פ דברי האריז"ל שלא לומר פעמיים וידוי באותה תפילה. הרבי בהיותו שי"ץ היה מדלג גם 'הרשענו ופשענו', כנראה מפני שגם זה (חלק מן ה)ידוי. תודה להרה"ח ר' לוי יצחק ש"י ראסקין, דומ"צ דחסדי חב"ד בלונדון.

(31) במניין של הרבי נהגו תמיד לנגן תפילה זו בסיום הסליחות (ספר-הניגונים, ניגון רמז).

(32) במניין של הרבי נהגו תמיד לנגן: "אבינו מלכנו, אין לנו מלך אלא אתה" (ספר-הניגונים, ניגון ו).

אין מנהגו לומר חלק מיאבינו מלכנו פסוק בפסוק קהל

לוח השבוע

כבשחרית, לשלושה עולים, והשלישי הוא המפטיר, ואין אומרים לאחריה חצי קדיש. מפטירים "דרשו ה' בהמצאו", ומברך אחר-כך שלוש ברכות עד 'מגן דוד'. יהללו, חצי קדיש⁴⁶.

גם היחיד אומר 'ענגנו' בשומע תפילה, ללא חתימה, ומסיים "כי אתה שומע", ואם שכח (וכבר אמר שם ה' דסיום הברכה) אומרו בלא חתימה אחרי 'אלוקי נצור' קודם 'היו לרצון' האחרון, והש"ץ אומרו כבשחרית בין 'גואל ישראל' ל'רפאנו'. הנוהגים נשיאת-כפיים בכל יום, נושאים כפיים בתפילה זו⁴⁹, וכשאין נושאים כפיים אומר הש"ץ ברכת כוהנים.

אין אומרים תחנון, ולא 'אבינו מלכנו'⁴⁷.

הרבי חידש את המנהג הישן (שמקורו במשנה) לומר "דברי כיבושין" אחרי מנחה

פורים, "הקדים שקליהן לשקליו"⁴⁸.

כל אחד נותן שלושה מטבעות של "מחצית" מן המטבע הקבוע באותו מקום ובאותו זמן [בארה"ק ת"ו בימינו: שלושה חצאי-ש"ח]⁴⁴, ומנהג זה כולל את כל ישראל, ועל-כל-פנים – כל אחד מבין עשרים שנה ומעלה, או החל מי"ג שנה. ומה טוב ומה נעים – שיחנכו גם קטנים לתת ג' מחצית השקל מכספם [ו'מפורסם המנהג לתת גם עבור כל בני הבית⁴⁵], ובאופן שההורים עוזרים להם, שיוכלו לתת זאת מתוך הרחבה, ושיישאר להם עוד מספיק כסף לצורכיהם, כך שלא יחסר להם כלום⁴⁶.

מנחה:

התפילה – "בשעה מאוחרת"⁴⁷. וידבר וקטורת, אשרי, חצי קדיש, קריאת 'ויחל'

שם, שהאדמו"ר נותן מחצית-השקל גם בעד הרבנית ובנים ובנות קטנים, ע"כ. וכמו ששנינו (שקלים פ"א מ"ה) "אם שקלו – מקבלים מהם".

אגב, מלשון הרבי "מחצית השקל" משמע כמנהג הרווח שאין נוהגין מלומר שנותנין ל"מחצית השקל", ולא כמי"ש בלוח א"י ועוד לומר דווקא "זכר למחצית השקל" (ע"ד החשש "שלא לייחד בשר לפסח" בס"י תסט, ע"פ מסכת סופרים פכ"א ה"ד, סידור רע"ג, שו"ת גאוני מזרח ומערב סי' מ, שו"ת מהרש"ם ח"ב סי' עד ועוד). והטעם (נתבאר בשיחות קודש תשכ"ו עמ' 219, כיוון שמוכח מהגמ' ב"ב ט, א, ורש"י ותוס' שם, וכן מהלימוד מהפסוק "כי באמונה הם עושים" שנאמר במחצית השקל, לענייני צדקה – שגם היא עניינה 'צדקה', עניישה. וראה גם לקוטי-שיחות חכ"א עמ' 469. סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 287.

47) ספר-המנהגים עמ' 48 ובהערה – ע"פ הגמ' (תענית כו, סע"ב. הובאה להלכה בשו"ע אדמוה"ז סי' קכט ס"א), שבתעניות "שאיין בהן נעילה" נוהגים להתפלל מנחה רק "יסמוך לשקיעת החמה".

48) בסרטי הווידיאו נראה, ש(גם) כאשר היה הרבי ש"ץ, התחיל את החציקדיש במנחת תענית-ציבור מייד לאחר סיום ברכות-ההפטרה (כדי למנוע הפסק, ע"ד מנהגו במנחת ש"ק), ותוך-כדי אמירתו אמרו "יהללו" והחזירו את הסי"ת לראון הקודש.

49) לוח כולל-חב"ד בצו"ג, עשרה בטבת וכו', ובתענית זו נשמט. ולכאורה יש לנוהגים כך להקפיד עכ"פ כהספרדים שלא לישא כפיים אלא תוך חצי שעה שלפני השקיעה (כף-החיים שם ס"ק ז, ע"פ הב"ח). וראה ילקוט-יוסף מועדים עמ' 550 ושי"ג, ונטע"גבריאל ה"ל בין-המצרים פ"יג סי' ושי"ו).

זה רק קדימת הנתנה לפני פורים, אלא שיש לזה קשר ענייני עם התענית, כמי"ש במקור הדברים (מהרי"ל עמ' תכא, הובא בד"מ סי' תרצ"ד). ובכף החיים שם ס"ק כה מבאר "כדי שיהא צדקה עם התענית לכפר". ולכאורה עפ"ז צריך לתיתו או גם בירושלים ת"ו, כמי"ש בלוח עץ-חיים, ולא כמי"ש בלוח כולל-חב"ד (וכנהוג בין אנ"ש שם) לתיתו שם במנחת פורים דפריים. וע"ע.

42) לוח כולל-חב"ד, ע"פ הרמ"א סי' תרצ"ד ס"א ממנהרי"ל. 43) ספר-השיחות תשי"ג ח"א עמ' 299.

44) רמ"א שם. בעבר לא היו בארה"ק מטבעות של 'מחצית', ולכן הורגלו לתת חצאי דולרים (ראה לוח עץ חיים, ופסקי תשובות סי' תרצ"ד הערה 25), אבל כעת אין טעם לזה. כן לא מצאתי טעם למה שיש נותנים ג' פעמים ג' מחציות.

מהטעמים לזה: א) ברמ"א או"ח ר"ס תרצ"ד – כנגד ג' פעמים שכתוב 'תרומה' בפרשת שקלים. ב) רמז לשלושת ימים שצמו בימי אסתר, כדאיתא בספרים [מטה-משה סי' תשנ"ו, אליה-רבה סי' תקס"ו ס"ק ב] שבימים התענית יש ליתן סכום הסעודות לצדקה, כדי שמה שאינו אוכל ושותה באותו יום אכן יעלה לקדושה ממש – 'שערי המועדים' אדר, עמ' קמ"ה. ג) ע"ד "אוריין תליתאי לעם תליתא" רמז למתן-תורה בפורים 'קיימו מה שקיבלו כב"י, התוועדויות תנש"א ח"ב עמ' 332.

ועניינה: נתינה בבת-אחת סכום השווה לכל – עבודה שלמעלה מגדרי האדם, 'התוועדויות' תשי"ג ח"ב עמ' 311.

45) מג"א סי' תרצ"ד ס"ק ג מהגהות מיימוניות, כף החיים שם ס"ק כו, 'דרכי חיים ושלום' סי' תתמ"ג, שיחת תענית אסתר תשמ"ט – 'יאוצר' עמ' רנ"ג. – ולכאורה כאשר הם נותנים בעצמם, אין האב צריך לתת עבורם.

46) שיחות קודש תשנ"ב ח"ב עמ' 787. ובספר-המנהגים

לוח השבוע

אך יבקש מאדם אחר שיזכירנו לשמוע מגילה
אחר-כך.⁵²

צאת הכוכבים באזור המרכז: 6:11.

יום שלישי

י"ד באדר – פורים

מנהגנו ללבוש בגדי יום-טוב מבערב.⁵³

גם בפורים, יורד האבל (רח"ל) לפני
התיבה.⁵⁴

אבל תוך שבעה, הולך לבית-הכנסת
להתפלל ערבית⁵⁵ ולשמוע קריאת המגילה.⁵⁶

אם אין בעל-קורא מובהק כמוהו, יקרא הוא את
המגילה לפני הציבור וגם יברך.⁵⁷ ואין לו
לראות מיני שמחה.⁵⁸ פורים נחשב כשבת
לעניין אבלות, היינו שנחשב במניין שבעה,
ונוהג רק אבלות שבצינעא. אינו יושב על
הקרקע ונועל נעליו.⁵⁹ לעניין משלוח-מנות,
ראה להלן.

בערבית – 'ועל הניסים',⁶⁰ ואין להפסיק
להכריז 'ועל הניסים' קודם תפילת שמונה-
עשרה, אלא יש לציין זאת בטפיחה על
השולחן, ורצוי שאחד הגבאים, כשיגיע לשם,
יתחיל זאת בקול (שכח ועל הניסים – אם נזכר
קודם ה"ה" של סיום הברכה, חוזר ומתחיל 'ועל

התענית-ציבור: "כראי לעורר על המנהג הנ"ל,
שבמקומות שאפשר לפעול זאת, יאמרו אחרי
מנחה (כמה מילים, לכל הפחות) 'דברי
כיבושין', או מזמור תהילים המתאים לעניינים
אלו, ובמקומות שמצד טירחא דציבורא [או
מצד ביטול מלאכה, וכיוצא-בזה] אי-אפשר
לפעול זאת – על-כל-פנים יהרהרו במחשבה
עניין של 'דברי כיבושין', ומאחר ש'רחמנא
ליבא בעי' – ובפרט עניינים הקשורים
בתשובה, ש'עיקר התשובה בלב' – הרי
'מחשבה טובה, הקדוש-ברוך-הוא מצרפה
למעשה'.⁶⁰

קריאת המגילה ב'מבצעים':

בשעת-הדחק, ניתן להתחיל את הקריאה
בברכה מתחילת השקיעה (האמיתית, שהיא כ-
4 דקות אחרי השקיעה הנראית, באזור המרכז:
5:51). ובשעת-הדחק-גדול – אפילו מ'פלג
המנחה' (באזור המרכז: 4:33).⁶¹

טעמים: גם לאחר צאת-הכוכבים, אין לאכול
קודם קריאת המגילה. אדם חלש מותר לטעום
פירות וכדומה ומשקאות קלים ללא הגבלה,
ומיני מזונות עד כביצה (ומי שצריך לקרוא
מגילה וקשה לו בגלל התענית, ודאי יכול
להקל בזה), וחולה מותר אפילו לאכול ממש,

54) ע"פ ספר-המנהגים עמ' 71 ועמ' 8, ודלא כמ"ש בנטעי
גבריאל הלי פורים (מהדורת תשי"ס) פרק עט ס"ט.

55) ראה הערות הגר"י פישר לסי פני-ברוך עמי תסא.
ולכאורה גם אם יוצא מביתו לפני הלילה כדי להגיע בזמן
לתפילה ולמגילה בבית הכנסת, לא גרע מסליחות של ערב
ראש השנה (רמ"א ס"י תקפ"א ס"א ומח"ש שם).

56) רמ"א ס"י תרצ"ו ס"ד.

57) גשר-החיים ח"א עמ' רסא, רסג. שם הוכיח שיברך גם
שהחיינו, שלא כבתוכה, כיוון שכאן הברכה גם בעד עצמו,
עיי"ש. וכן דעת רוב האחרונים, נסמנו בילקוט-יוסף ח"ה
עמ' רמד.

58) גשר-החיים שם ע"פ המג"א תרצ"ו ס"ק ב, ושלפי דעות
אחרות רק ממעט בזה.

59) גשר-החיים ח"א עמ' רסא.

60) אף שאין מחזירין על אי-אמירת 'ועל הניסים', אין
לדלגו לכתחילה כדי שיוכל לענות קדיש וכיו"ב – ספר
המנהגים עמ' 71 משו"ת צמח צדק, שער המילואים [ח"א]
ס"י יא [בהוצאת תשנ"ד: או"ח סימן קיג].

50) לקוטי-שיחות כרך כ' עמ' 352, ושי"נ. וחבל שככל הידוע,
טרם הונהג הדבר בפועל אפילו בין אנ"ש (מלבד הצפייה
בדברי הרבי בווידיאו במקום שאפשר).

51) ראה משנה-ברורה וביה"ל סו"ס תרצ"ב. אך ראוי לכל
אחד (לכוון שלא לצאת בזה, ולקרוא או לשמוע שוב לעצמו
ולבני-ביתו עם כל הברכות בזמן.

52) רמ"א ומשנה-ברורה סו"ס תרצ"ב.

53) נהגו בדורות הקודמים בהרבה מקהילות חבי"ד, ובדורנו
בבית-חיינו, ובשנים האחרונות נתפשט המנהג בין חסידי
חבי"ד בכל מקום, ללבוש בפורים בגדי יום-טוב. וי"א
שהרבי הורה כך באחת משיחותיו (למרות שמנהג זה בספר-
המנהגים הוא הראשון מימנהגי האדמו"רי ש"אינם הוראה
לרבים") – 'אוצר' עמ' רנד. 'התקשרות' גיליון לו עמ' 14,
עיי"ש (במשנה-ברורה וכף-החיים ס"י תרצ"ה הביאו שיש
ללבוש בגדי שבת **מבערב**. וכן משמע בספר-המנהגים שכתב
זאת לפני נתינת מחצית השקל. ראה גם 'התועודיות'
תשמ"ט ח"ב עמ' 439).

לוח השבוע

עם הבעל-קורא, הן בלילה והן ביום⁶⁹. הקפיד שהמגילה תישאר 'כאיגרת' עד סיום הקריאה⁷⁰. הבעל-קורא יכוון להוציא ידי-חובה את כל השומעים והם יכוונו לצאת. אסור להפסיק עד לאחר ברכת 'הרב את ריבנו'⁴.

מי שלא הצליח לשמוע תיבה או פסוק, יקרא זאת מיד, וגם אם אינו יכול לעשות זאת מתוך מגילה כשרה – יקרא מיד בעצמו (עדיף מתוך חומש או מגילה מנוקדת, כדי שלא יטעה) עד מקום שהקורא אוחז בו, כדי שלא יצטרך לחפש קריאה אחרת כשרה החל מתיבה זו ואילך⁷¹.

"מכים 'המן' כמה פעמים במשך הקריאה, במקום שנוצר 'המן' בתואר כלשהו: 'האגני', 'הרע' וכיוצא בזה"⁷².

בקריאת המגילה קוראים כשתי המסורות: "להרוג ולאבד / ולהרוג ולאבד" (ח,יא); "ואיש לא עמד בפניהם / ואיש לא עמד לפניהם"⁷³ (ט,ב).

נוהגים לומר ארבעה פסוקים בקול רם: 'איש יהודי' (ב,א), 'מרדכי יצא' (ח,טו), 'ליהודים'

הניסים", ואם כבר אמר "ה'" אינו חוזר. אך קודם "יהיו לרצון" האחרון יאמר: "הרחמן הוא יעשה לנו ניסים ונפלאות כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, בימי מרדכי..."⁶¹. לאחר מכן, אומרים קדישתתקבל⁴.

קריאת המגילה⁶²

מי שטרם נתן 'מחצית השקל' כנהוג, יתננה עתה לפני קריאת המגילה.

"במגילה שכתב אדמו"ר מהר"ש נ"ע: א) לא כל העמודים מתחילים בתיבת 'המלך'. ב) עשרת בני המן אינם בעמוד בפני עצמו⁶³.

"אין מקום לשמיעת קריאת מגילה וכו' על-ידי [רמקול], טלפון ורדיו וכיוצא-בהם [=גם לא בשידור חי] – כי אין זה קול אדם כלל"⁶⁴.

קריאת המגילה: הרבי היה שומע את המגילה מעומד⁶⁵. בשעת הקריאה עומדים מימינו ומשמאלו של הבעל-קורא⁶⁶. הבעל-קורא ו"גם השומעים את המגילה כופלים אותה כאיגרת⁶⁷, והכפילה היא לשלושה חלקים⁶⁸.

הרבי היה מברך את הברכות לפניו ולאחריה

וכי שם ס"ק קג מהפרמ"ג, שיש להזהר שלא תהיה נגרות על גבי קרקע, ואף לא תלויה מעל השולחן.

68) ספר-המנהגים, ושי"נ בעניין השומעים. 'אוצרי עמי רנה. צריך חיפוש הטעם שלמנהגנו כופלים לגי חלקים דווקא (למנהג העולם מקפלים לחלקים רבים, יריעה ע"ג יריעה – לוח דבר בעתו).

69) 'התקשרות: גיליון לו עמ' 14. וראה שו"ע אדמוה"ז סי' ריג סי"ז, וכף-החיים שם סוס"ק כב.

70) שם. וראה בכף-החיים שם ס"ק קב ובשו"ת מהרי"ל, מהדורת מכון ירושלים, סי"ע נו. 'אוצרי עמי רנה.

71) ראה שו"ע סי' תר"צ סי"ג ונו"כ, משנה-ברורה שם ס"ק יט.

72) ספר-המנהגים שם, ושי"נ. בדרך-כלל היה הרבי מכה ברגלו (הימנית או השמאלית) בכל 'המן', ובמקום שנוצר באיזה תואר היתה ההכאה מורגשת יותר ובמשך זמן רב יותר. לפעמים הכה יותר חזק בהמן שניגנו בו או בהמן בן המדתא' (ראה 'אוצרי עמי רנה, ובהתקשרות' בשנים קודמות).

הרבי הפגין הנאה וחיידך בשעה שהילדים היו מרעישים בהכאת המן, וכמה פעמים דיבר בשיחותיו נגד הגבאים החוששים מיבלבול' הילדים ומגבילים אותם, וכן נגד המכים 'בעל כרחם' בקול דממה דקה... ('אוצרי עמי רנה).

73) ספר-המנהגים שם, 'אוצרי עמי רנה, ושי"נ.

61) א"ר סי' תרפ"ב (בק"ו מברמה"ז) – שם כותב אדמוה"ז בסי' קפו סי"ח 'יוכן יש לנהוג', משיבוי וכף-החיים שם. והכוונה קודם יהיו לרצון השני (ראה בסי' אשי-ישראל פמ"ח הערה י, ושי"ט).

62) אף שעיקר מצוות קריאת המגילה היא ביום (ולכן הוזכר בגיליון הקודם עיי' ציון 6 שהמזכים את הרבים יעדיפו את הקריאה ביום), הרי מי שיש לו אפשרות לשמוע מגילה בלילה חייב לקיים זאת, אף אם עייז מטיל בספק את האפשרות לקרוא ביום (ראה שו"ת רדב"ז ח"ד סי' יג, הובא בקו"א לשו"ע אדמוה"ז סי' רעא סק"א. ועי' בארוכה בעניין זה בקובץ 'התמימים' החדש, גיליון כו עמ' 54, ושי"ט).

63) ספר-המנהגים שם, ושי"נ. צילום ברור בהקטנה של שני עמודים ממגילה זו נדפס בסי' אגרות-קודש – אדמו"ר מוהר"ש, ברוקלין תשנ"ג, עמ' קמ, ובספר-התולדות אדמו"ר מהר"ש, ברוקלין תשנ"ג, מול עמ' 21. ראה פרטים נוספים על הנוסח ואופן הכתיבה במגילה זו ב'אוצרי עמי רנה-סדרו.

64) לקוטי-שיחות, כרך ט, עמ' 336. כרך כ"א עמ' 496.

65) 'אוצרי עמי רנה (וכמדומה כך נפוץ בין אנשי. וראה כף החיים תר"צ ס"ק ב).

66) 'אוצרי עמי רנה.

67) שו"ע סי' תר"צ סעיף יז, וראה כף-החיים שם ס"ק קב.

לוח השבוע

קריאת המגילה גם ביחיד לפנייה ולאחריה, הן בלילה והן ביום⁸¹.

"גם בלילה ישמח, וירבה קצת בסעודה"⁸², ויאמר 'ועל הניסים'⁸³ בברכת-המזון. אם שכח, וכבר אמר את השם של חתימת הברכה, אינו חוזר. אבל במקום 'הרחמן' דשבת וימים-טובים, יאמר: הרחמן הוא יעשה לנו ניסים ונפלאות כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה. בימי מרדכי..."⁸⁴.

שחרית:

אין לטעום (אף לאחר שחרית) גם קודם קריאת המגילה של היום⁸⁴.

בשמונה-עשרה – ועל הניסים. אין אומרים תחנון ו'אל ארך אפיים'. חצי קריש⁸⁵.

קוראים לשלושה עולים בפרשת בשלח "ויבוא עמלק" (שמות יז, ח-טז), שלושה פסוקים לכל אחד. 'זכר עמלק' – קוראים זכר (סגול-סגול) ואחר כך זכר (צירי-סגול). מי שלא שמע פרשת זכור, יכוון בקריאה זו לצאת ידי חובת זכירת עמלק. מי שלא נתן עדיין לצדקה 'מחצית השקל' נתן זאת עכשיו⁸⁵.

ברית מילה: נוהגים למול לאחר קריאת

(ח,טז), 'כי מרדכי' (י,ג). והבעל-קורא חוזר וקורא אותם. עשרת בני המן צריך לקרוא בנשימה אחת, מהמילים 'חמש מאות איש' (ט,ט) עד לאחר תיבת 'עשרת' (ט,י). הציבור קורא אותם תחילה, והתינוקות מכין אז [ולא כשהבעל-קורא קורא אותם!] כמו בהזכרת המן⁷⁴.

"מנענעים את המגילה באמירת 'האיגרת הזאת' (ט,כו) ו'איגרת הפורים הזאת השנית' (ט,כט)"⁷⁵.

אחר הקריאה מברך "הרב את ריבנו". אסור להפסיק בדיבור עד שיסיים הש"ץ את הברכה. "נוסח 'שושנת יעקב': 'ארורים כל הרשעים, ברוכים כל הצדיקים'"⁷⁶.

אחר-כך⁷⁷ כורכים הש"ץ והציבור את המגילה (וכן ביום). ואתה קדוש. הש"ץ אומר קדיש (היא-שלמא). עלינו. קדישיתום. אל תירא. אך צדיקים⁷⁸.

הקורא מגילה לנשים (כלבד) – מברכות לעצמן (מעומד⁷⁸). ואם לאו – יברך הקורא⁷⁹.

הרמ"א פסק שאין לברך אחר קריאת המגילה אלא בציבור⁸⁰ (אבל האדמו"ר (לברו) מברך על

79 ברמ"א סי' תרפ"ט סי"ב, מגי"א סי' תרצ"ב סי"ק ה ופרמ"ג בא"א שם ועוד, פסקו שיברכו "לשמוע מגילה", והפרי"ח סי' תרפ"ט (ובליקוטים) חולק ע"ז וס"ל שחייבות גם בקריאה ויברכו כרגיל. י"א שהרבי היה קורא את המגילה לנשים בבית הרב, ובירכו לעצמן יעל מקרא מגילה. 80 רמ"א סי' תרצ"ב סו"א. ולדעת הב"י מסיק בכ"פ החיים סי' תרצ"ט סי"ק קכד שגם היחיד מברך. וכ' שכן פסקו האי"ר, מאמר-מרדכי ובן-איש"ח, וכ"פ גם הערוך-השלחן (תרצ"ב סי"ה, גם כימנהג העולם).

81 ספר-המנהגים. 82 רמ"א סי' תרצ"ה סי"א – כמוכן, זאת בנוסף לסעודת מלווה מלכה, שהרבי נהג ליטול ידיו בסמיכות להבדלה. ולפעמים גם באם היה זה בשעה מאוחרת בלילה. בעת הסעודה אכל תבשיל (לקט הליכות ומנהגי ש"ק עמ' 65).

83 אבל לא 'מנדול', יאוצרי עמ' רעז.

84 שו"ע ורמ"א סי' תרפ"ב סי"א, ושו"ע אדמוה"ז שנסמן לעיל הערה 61.

84 ע"פ משנה ברורה (תרצ"ב סי"ק טו), כ"פ החיים (שם סי"ק לו), נטעי גבריאל (פלי"ב סי"א), ובפרט בהתאם למנהגו בקשר לשופר ולולב (קונטרס 'בירורי מנהגים – מועדים' ה'הרב שבת' ש"י פרידמן, צפת תשס"ו עמ' 181, עיי"ש). 85 לוח כולל-חבי"ד (וצ"ב אם נכתב כך בשנים שהרבי הגיה

74 'לוח כולל חבי"ד', כ"פ החיים סי' תרצ"ט סי"ק צו מברך איש-חי. וראה יאוצרי שם.

75 ספר-המנהגים שם. (במג"א סי' תרצ"ט סי"ק יז מסי' מטה" משה, ועוד – 'האיגרת הזאת' בלבד). המו"ל דילראות את מלכנו מסר, שבכל השנים שבדק בוידאו – נענע הרבי את המגילה במקומות אלו חי פעמים.

76 ספר-המנהגים שם, וש"י. וראה שלל הגירסאות המובאות ביטור השלם.

77 לוח כולל-חבי"ד. כן משמעות לשון אדמוה"ז בסידורו שלא הביא עניין כריכת המגילה, כדעת סדר-היום, המג"א וסיעתם שאין קפידא מתי לכורכה, ומבאר זאת ע"פ גלה וע"ד החסידות – משיחת פורים תשס"ז, מוגה, 'שערי המועדים – פורים' סי' נ, עיי"ש. והמסקנא – שעדיף [בהנחת השיחה (ה'התועדות' תשס"ז ח"ב ס"ע 157)] הדגיש הרבי **הציבור** ינהג כך, וכן העתיק ב'יאוצרי עמ' רסא, אבל בשיחה המוהגת לא הזכיר זאת, ומשמע שזה נוגע גם לש"ץ] להשאיר את המגילה פתוחה עד אחר ברכה אחרונה, שע"י זה ימשיכו ענייני המגילה להאיר בגילוי. [הרבי עצמו החל, בדרך-כלל, לגלול את המגילה עם סיום הקריאה, והמשיך בכך בשעת הברכה (יאוצרי, עיי"ש), אבל כמוכן זה אינו הוראה לרבים]. 78 ע"פ שו"ע אדמוה"ז סי' ח ס"ג.

לוח השבוע

במשך יום הפורים היה הרבי משתדל לאכול
'אוזן המן' ממולא פרג, לקיים מנהג ישראל
בוה⁹¹.

זמן קיום מצוות היום – עד השקיעה.
ובריעבד (קריאת המגילה בלא ברכה) עד
צאת-הכוכבים⁹².

משלוח-מנות – חייב לשלוח שתי מנות
מדבריי-מאכל או משקאות לאדם אחד, איש
לרעהו ואישה לרעותה⁹³. אין שולחים מנות
לאבל (רח"ל) תוך שלושים ולאבל (רח"ל) על
הוריו תוך שנים-עשר חודש⁹⁴. האבל עצמו,
אפילו תוך שבעה, חייב במשלוח מנות, אך לא
ישלח אלא מאכלים ולא מגדנות⁹⁵.

מתנות-לאביונים – חייב לתת לשני עניים

המגילה⁸⁶.

"שמיעת וקריאת המגילה – בתפילין
דרש"י⁸⁷.

קוראים את המגילה בשלוש ברכות, כולל
"שהחיינו"⁸⁷, כמו אמש (עיין לעיל). בברכת
שהחיינו יכוונו גם על מצוות משלוח-מנות
ומתנות-לאביונים וסעודת פורים⁸⁸.

לאחר קריאת המגילה מברכים 'הרב את
ריבנו', ואומרים: 'שושנת יעקב'. 'אשרי', 'ובא
לציון'. קדיש שלם. ואחר-כך מחזירים את
ספר-התורה להיכל⁸⁸. ואומרים 'בית יעקב'⁸⁹,
עד גמריא.

שמחת פורים – חובתה לשמוח כל היום,
ככתוב "ימי משתה ושמחה"⁹⁰.

565 ששיעורן לכתחילה כזית בכל מנה, ועכ"פ כזית יחד.
ולכתחילה שווין ביחד ב' פרוטות לפחות. ומצוין לצפנת-
פענח על הרמב"ם הלי מגילה פ"ב הט"ו, עיי"ש.

בגיליון הקודם, בהוראות אודות 'מבצע פורים', נתק
ממכתב המזכירות (אג"ק ח"ב עמ' קעז) שניתן להסתפק
ב'תפוח וסוכריה'. ואולי הוא שיעור-מינימום (ראה הדעות
בנושא בילקוט יוסף ח"ה עמ' שכח-של ובפסקי תשובות סי'
תרצ"ה אות יח, ושי"ט), וע"ד שביקש הרב, מפני "חוסר
האמצעים", תפילין "כשרים בלי כל פקוק" אבל "קטנים"
(אג"ק ח"ב עמ' כה). אבל למעשה, פעם אחת (באחת השנים
תשל"ו-ח?) כשהניסו לרבי לדוגמא את הימשלוח מנות של
צא"ח ב"ג, הגיב שאחת המנות היא "פחות מכשיעור",
ועקב זאת פתחו והשלימו כמאה אלף חבילות-מנות!

שם, בקשר לחיילים, נאמר שיכולים לקיים 'משלוח מנות'
במנות **המוכנות להם** בחדר-האוכל (ועד"ז במאושפזים
בבית-רפואה ובית-אבות ותלמידים בפנימייה, ועצ"ע בבני-
ישיבה שאינם משלמים). ולכאורה ראה לזה מדין בן סורר
שגנב מאמו (סנהדרין ע"א, א) ומדין פת שעל השלחן (אוי"ח
סי' שסו, בשו"ע אדמו"הו סט"ז), ומאידך צ"ע מדין אורח
שקידש במנות, שלהרבה דעות מקודשת רק מספק (אה"ע
סי' כח ס"ז, עיי"ש בבי"ש ובאוצר הפוסקים ס"ק צב
בארוכה). וראה בסי' מצות מצוה פי"א ס"ט ושי"ט.

94) כדעת הרמ"א סי' תרצ"ו סי'. כן הורה הרבי לפרסם
שלא ישלחו לו, בשנת האבלות על אמו (תשכ"ה) – נטעי'
גבריאל הלי אבילות ח"ב פלי"ה הע' יט (מהרה"ח רי"ל שי'
גרונו, ודלא כמ"ש בסי' שבה-המועדים (תשנ"ג) פי"ד סי"ג).
וכן על שאר קרובים תוך ל' – הוראת הרבי בשנת האבלות
על הרבנית (תשמ"ח) – שם בשו"ת שבסוף הספר סי' ב.
95) שו"ע ומ"א סי' תרצ"ו סי"ב, מספר-חסידים סי' תשי"ג
ומהרי"ל הלכות פורים (מהדורת מכון ירושלים עמ' תלב).
גשר-החיים ח"א עמ' רכח. רסא.

את הלוח, וכן אם אכן כל מה שהרבי לא מחק שם, נקרא
'מונה'. לדעת המג"א סי' תרצ"ד זהו זמן תנינתה לכתחילה.
86) כן נהג תמיד המוהל הרה"ח ר' יעקב-יוסף רסקין ע"ה
(התקשרות: גיליון מ עמ' 18), כדעת תה"ד סי' רסו, ב"י
בבדק-הבית יו"ד סו"ס רס"ב, שו"ת הרדב"ז ח"א סי' רנא,
הפרי"ח והגר"א סו"ס תרצ"ג והפרמ"ג סו"ס תרפ"ז, מנהג
פרנקפורט שהובא בהגהה במהרי"ל דלהלן, ומנהג
הספרדים כמובא בכף-החיים סי' תרצ"ג ס"ק ל. בלוח
כולל-חב"ד כתב למול לפני קריאת המגילה, ע"פ הרמ"א
שם ממהרי"ל, וכן מנהג העולם האשכנזים כמ"ש המשגיב
סו"ס תרפ"ז מהח"א. וראה מהרי"ל עמ' תכו, ושי"ט. אוצר-
הברית ח"א עמ' רנח.

יש נוהגים לקרוא לתינוק 'מרדכי', נסמן בנטעי-גבריאל עמ'
צה.

87) ספר-המנהגים שם, 'אוצר' עמ' רסח, ושי"ט.
בדבר מי שאין לו מגילה אם יברך 'שהחיינו', דן בזה
בקונטרס 'בירורי מנהגים – מועדים' (הג"ל הערה *84) עמ'
192. וע' גם בשער' הלי ומנהג או"ח ח"א עמ' רסא (והרי
בדבר שאינו מצוי אין בו מנהג).

88) בסידורי תהילת ה' נדפס (לא מאדמו"הו): "ומחזירין
הספר-תורה וקוראין המגילה". אך משנת תשל"ח ואילך
נוספה שם בשולי הגליון הערה שמנהגו כני"ל. בסי' שער-
הכולל פי"א אות כב סעי' ה, ובסי' חקרי-מנהגים עמ' רכג
נתבאר טעם ומקור מנהגו, עיי"ש. וראה 'אוצר' עמ' רסז.
מנהג-ישראל-תורה סו"ס תרצ"ג.

89) שער-הכולל שם אות כב.
90) שיערי-המועדים – פורים עמ' קמה.
91) 'התקשרות' שם.

92) שו"ע סי' תרפ"ז סי"א ונו"כ.
93) שו"ע ורמ"א סי' תרצ"ה ס"ד.
אודות משלוח מנות, ראה שיחות-קודש תשל"ו ח"א עמ'

לוח השבוע

כראי לערוך 'כינוסי ילדים' ביום הפורים, ובאותו מעמד יקיימו הילדים 'משלוח מנות' ו'מתנות לאביונים'¹⁰³.

בימי הפורים נהגו הקטנים והקטנות ללבוש 'עטרה', ותבוא עליהם ברכה¹⁰⁴.

משתה ושמחה:

"תפילת מנחה מוקדמת, ואחר-כך הסעודה"¹⁰⁵. יש להתחיל את הסעודה ביום¹⁰⁶ [ועל-כל-פנים יש לאכול כזית לפני השקיעה]. ואם נמשכה בלילה, כיוון שהתחיל ביום, אומר 'ועל הניסים' בברכת המזון¹⁰⁷.

גם בני ירושלים צריכים להרבות היום קצת במשתה ושמחה¹⁰⁸.

"טוב לעסוק מעט בתורה קודם הסעודה"¹⁰⁹, רק מעט – כדי שלא ימשך בלימודו וישכח לקיים מצוות סעודת פורים¹¹⁰.

"שמחת פורים גדולה הרבה משמחת יום-טוב"¹¹¹.

נוהגים לאכול 'קרעפכין' (=כיסונים ממולאים בבשר) בסעודת פורים¹¹².

"בנוגע להתועדויות במשך המעת-לעת

פרוטה לכל אחד, ואפילו איש לאישה רשאי. והמרבה לשלוח מנות לרעיו וצדקה לאביונים – משובח"⁹⁶, ומוטב להרבות במתנות לאביונים מאשר להרבות בסעודתו ובמשלוח מנות לרעיו, שאין שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות, ודומה לשכינה שנאמר "להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים"⁹⁷.

האדמו"ר מקיים "משלוח מנות" שלושה אנשים (מאכל ומשקה)⁹⁸.

יש אומרים שמשלוח-מנות צריך להיות על-ידי שליח⁹⁹.

מנהג ישראל לשתף גם את הקטנים בכל ענייני הפורים¹⁰⁰ [וגם 'קטני קטנים' יכולים לתת 'מתנות לאביונים' לקופת צדקה¹⁰¹], ואדרבה – בעניינים מסוימים, כמו בהכאת המן ב'רעשנים' ובשאר דרכים, עיקר ה'רעש' נעשה על-ידי הקטנים, עם כל התמימות, החיות וההתלהבות האופייניות להם, וכן בנוגע למנהג "ללבוש פרצופים (מסיכות) בפורים" שנעשה בעיקר על-ידי הקטנים¹⁰².

104) 'התועדויות' תשמ"ח ח"ב עמ' 484.

105) ספר-המנהגים שם, ולוח כולל-חב"ד, משו"ע או"ח תרצ"ה ס"ב בהגיה.

בספר-המנהגים שם הביא הרבי סתירה לכאורה בדעת אדמו"ר א"י ש חוב לאכול פת בפורים, עיי"ש.

106) הרמ"א שם כ"י שרוב הסעודה צ"ל ביום, אבל אצל רבותינו רק התחילה ביום, ועיקרה היה בליל ט"ו – שיחת פורים תשי"ט.

107) לוח כולל-חב"ד, ע"פ שו"ע אדמו"ר ס"י קפח סעיף יז.

108) רמ"א שם. וראה הערת הנהגה שו"ת מנחת יצחק ע"י בלוח דבר בעתו.

רמ"א שם.

110) 'שערי-המועדים' – פורים ס"י י.

111) תורה-אור צ"ח, ספר-המנהגים שם ובעמ' 38, וש"נ. ועד"ז באג"ק ח"ב עמ' קסז.

ביהתועדויות' תשמ"ט ח"ב עמ' 391, 454, תשי"ח ח"א עמ' 135 ובכ"מ איתא שאין בפורים את הישטורים שצ"ל ביו"ט כדי למנוע היפך הקדושה כנפסק ברמב"ם וטושו"ע, כיוון שישנה ההבטחה שבודאי לא יהיה מזה עניין בלתי-רצוי.

מאידך, ביהתועדויות' תשי"ח ח"ב עמ' 1180 מזרז לשלול לגמרי בפורים עניני ד' כמות שאינן מקבלין פני שכינה, שסימןן חשמ"ל [חנפים, שקרנים, מספרי-לשון-הרע, לצים]

112) ראה ספר-המנהגים עמ' 58, 'אוצרי עמ' רעז.

96) לוח כולל-חב"ד, משו"ע ס"י תרצ"ד ורמ"א סו"ס תרצ"ה.

97) ישעיה נז, טו. רמב"ם פ"ב מהל' מגילה הי"ז.

98) ספר-המנהגים שם. הרבי היה נוהג לשלוח בכל שנה לכהן, לוי וישראל קבועים. המשלוח הכיל: אוזן-המן ממולא פרג, פרי ובקבוק יי"ש – הרה"ח רי"ל גרונר, 'התקשרות' שם.

99) ראה שד"חמד 'אסיפת דינים' – מערכת פורים' סו"ס"ו, מובא בלקוטי-שיחות כרך ל"ג עמ' 118 ועוד, וכן באחרונים. אך אי"צ כדן שליחות ממש, וכמובא בסה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 302 ולהלן שמנהג ישראל לשלוח מנות ע"י היתניקות וראה גם 'אוצרי עמ' עדר.

100) וכן שולחים על ידיהם משלוח מנות, ספר-השיחות תשמ"ח ח"א שם. ובמיוחד מתנות לאביונים, ראה בס' קדושת-לוי, קדושה שנייה.

101) 'התועדויות' תשמ"ז ח"ב עמ' 561.

102) כמובא בשו"ע, רמ"א או"ח סו"ס תרצ"ו, שבשביל מנהג זה התירו כמה עניינים – 'התועדויות' תשי"ח ח"ב עמ' 1239, ועוד. ע"ד הצגות לבנות בפורים – ראה היכל-מנחם כרך ב עמ' קמה.

בלקוטי-שיחות כרך ל"א עמ' 279 הורה הרבי שלא ישחקו כלל הילדים בתפקיד 'המן', ובוודאי שלא בהתלהבות.

103) שיחת שי"פ תרומה, ו' אדר תשי"מ.

לוח השבוע

ביקש בהתוועדות דפורים או דשבת-קודש שלאחריו¹¹⁷, שעל-כל-פנים אחד המסובים יקיים 'עד דלא ידע' כפשוטו ו'ויציא' בזה ידי חובה את כל הציבור¹¹⁸.

"פורים-תורה" איננו עניין של ליצנות ח"ו כטעות העולם, אלא שבמקום לדייק ולהתייגע על עומקם של דברים, מתעכבים על עניין שטחי יותר, עניין הקשור ומביא לידי הוספה בשמחה, אבל בכל אופן הרי זה עניין של "תורה", ככל ענייני התורה¹¹⁹.

בהתוועדות פורים, נהג הרבי לעשות מגבית עבור 'קופת רבינו'¹²⁰.

לקראת סיום ההתוועדות נהג כ"ק אדמו"ר להזכיר אודות ההכנות למבצע פסח, כולל לדאוג למעות-חיטין, מזון ולבוש, כיוון שמיום הפורים עצמו מתחילים "שלושים יום לפני החג"¹²¹.

נוהגים לשיר 'האפ קאזאק'¹²².

יום רביעי

ט"ו באדר, שושן-פורים

סוף זמן קידוש לבנה לכתחילה – אור לט"ו

באדר, בשעה 20:50.

בירושלים עיה"ק הוא יום הפורים, ונוהג כאמור אתמול בערי הפרוות.

דפורים, מתוך שמחה באופן ד'עד דלא ידע', אבל עם הגבלות כו', ובפרט בנוגע לתלמידים, ועל-דרך זה בנוגע לכל בני-ישראל, כמדובר כמה פעמים שצריך להיות על-פי ההגבלות דתורת החסידות, ואין צורך להאריך בזה, כיוון שהדברים ידועים ומפורסמים, וגם בדפוס¹¹³.

"יש להרעיש ולפרסם בכל מקום ומקום, הן בחוץ לארץ והן (ועל-אחת-כמה-וכמה) בארצנו הקדושה, על דבר ההשתדלות שכל ענייני הפורים יהיו באופן ד'ברוב עם הדרת מלך'... בנוגע ל'משתה ושמחה' – אף שכל אחד ואחד חוגג סעודת פורים בביתו, עם בני משפחתו... הרי יכולים להוסיף בשמחת פורים 'ברוב עם' לאחרי הסעודה בביתו עם בני משפחתו"¹¹⁴.

בבית-חיינו, לאחר הסעודה של כל אחד בביתו, מתוועדים שוב בלילה, כיוון שגם ב'עד דלא ידע' יש דרגות זו למעלה מזו, ויש להתייגע כדי להגיע ל'לא ידע' באופן נעלה יותר¹¹⁵.

מנהג האדמו"ר – "מאמר דא"ח בתוך הסעודה"⁸¹.

הגזרה הידועה אודות ההגבלה בשתיית משקה – בתוקפה עומדת (לכאורה) גם בפורים¹¹⁶. אבל היו פעמים שכ"ק אדמו"ר

113) 'התוועדויות' תשי"ג ח"ב עמ' 372. אמנם היו פעמים שהורה הרבי לקיים 'עד-דלא-ידע' כפשוטו [אך ביחס לבחורים היתה הסתייגות מכך גם לפני הגזירה, ראה 'התוועדויות' תשי"ב ח"ב עמ' 45, וכמוכן לאחריה גם כשהורה כ"ל, כגון בפורים תשל"א] והגזירה הידועה להגבלה במשקה נדחתה על-ידו לאותה שעה. וכנראה לזה הכוונה בשיחת שי"פ שמיני תשמ"א (הקטע השייך לזה נעתק גם בס' 'אשכילה בדרך תמים' עמ' 181). וראה 'אוצרי עמי רצ', ובכרך אלול-תשרי עמ' שסט-שע בקשר לשמחת-תורה.

114) ספר השיחות תשמ"ט כרך א, עמ' 335.

115) 'התוועדויות' תשמ"ה ח"ג עמ' 1420 ואילך.

116) בספר-השיחות תשי"ג ח"א עמ' 351 הציע הרבי לערוך ג' התוועדויות בקשר לימי הפורים, כדי שיהיו באופן של 'חזקה', עיי"ש.

116) **כמפורש** בכ"מ, ומהם במענה בייחודות' שנדפס בס' היכל-מנחם כרך ג עמ' רנח. אבל ראה המובא במדור 'ניצוצי

רבי שבגיליון רנא.

117) כגון 'התוועדויות' תשמ"ה ח"ג עמ' 1478.

118) ביאור העניין במכתבו שנדפס ב'התוועדויות' תשמ"ב ח"ב עמ' 980.

119) 'התוועדויות' תשמ"ה ח"ג עמ' 1426.

120) ספר-המנהגים שם, וראה ב'אוצרי עמי רעט-רפג'.

121) שריע אדמוה"ז סי' תכט ס"א. ראה 'התוועדויות' תשמ"ב ח"ב עמ' 977, תשד"מ ח"ב עמ' 1280, תשמ"ח ח"ב עמ' 303, תנשי"א ח"ב עמ' 339, 399, ועוד.

122) (ספר-היגיונים, ניגון כד) שיחת פורים תשל"ב.

לפעמים נזכר פורים בין הזמנים שבהם ניגנו את ניגון 'ארבע הבבות' של אדמוה"ז (שם, ניגון א). הרבי ציווה בקביעות לנגנו לקראת סיום התוועדויות הפורים, ואחריו יניע זשוריצ'י. פעמים שציווה לנגן גם 'קול בעיר' (שם, ניגון כג) – 'אוצרי עמי רצבג'. אבל כידוע הפעם האחרונה שניגנו ניגון זה לפני הרבי היתה בסיום התוועדות שי"פ שמות, ערב כ"ד טבת תשמ"ט, ראה 'התקשרות' גיליון תקל"ז עמ' 14

לוח השבוע

גם לאחר ימי הפורים שייך לעורר על 'מבצע פורים', מפני שתכליתם של ימי הפורים היא שההתעוררות של "קיימו מה שקיבלו כבר" תבוא לידי ביטוי גם אחר-כך, ואז מתחיל מבצע פורים האמיתי¹²⁶. ופעם אמר הרבי סיכה אחרת, לסייע לאלה שנוקקו ללוות כדי שיוכלו לחוג את הפורים כהלכתו – לפרוע את חובותיהם, וגם זה חלק מ'מבצע פורים'¹²⁷. בימים שאחרי פורים השמחה גדולה יותר, בגלל שבהם ניתוסף גם ענין הגאולה "מיסמך גאולה לגאולה", גאולת פורים לגאולת פסח¹²⁸.

בעיר חיפה קוראים את המגילה גם בט"ו, כי היא ספק מוקפת חומה¹²³. בערי הפרזות: אין אומרים תחנון ואסור בהספד ובתענית. מרבים קצת במשתה ושמחה¹²⁴. בערי הפרזות (ומחר גם בירושלים) יש להוסיף היום בשמחה רבה מזו של יום הפורים עצמו; ביום ט"ז – שמחה גדולה יותר, וכן בכל יום ויום מימי החודש, עד שביום האחרון דחודש אדר צריכה להיות שמחה מופלגת ביותר¹²⁵.

חז"ל "משכנס אדר", וכמו שנאמר: "והחודש אשר נהפך להם". ואם כן... כאשר השמחה היא באותה המידה שבימים הקודמים, בלי הוספה וריבוי, אינה שלמות השמחה, כיוון שנתישנה (שלכן לברכת חתנים צריך בכל פעם 'פנים חדשות').
126 'אוצר' עמי רפן, מסיום שיחות פורים תשד"מ ותשמ"ה, ומשיחת ש"פ פרה תשמ"ה.
127 שם, משיחת פורים תשמ"ו.
128 שיחת ש"פ פרה תשל"א.

וגיליון תקצ"ה עמי 18.
123 לקוטי-שיחות כרך כ"ט עמי 423.
124 לוח כולל-חבי"ד, ע"פ שו"ע סי' תרצ"ו סי"ג, רמ"א סי' תרצ"ה סי"ב. אך בשיחות-קודש תשכ"ז ח"א עמי 482 איתא, שכיוון שצ"ל **לפנים** משורת הדין, צריך שתהיה **הרבה** שמחה, עיי"ש.
125 לקוטי-שיחות כרך ג עמי 1274. ומבאר: אף שבנוגע לקריאת המגילה אמרו שאינה נקראת אלא עד ט"ו בחודש, אבל הציווי "מרבין בשמחה" נוגע **לכל** ימי החודש, וכלשון

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית

דייטש

הרה"ח ר' זלמן-יודא, ר' יוסף-יצחק, ר' אברהם-משה

וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו